

Colecția *Clujul din cuvinte*
este coordonată de Irina Petraș

© Asociația „VECHIUL CLUJ”
www.facebook.com/VechiulCluj/
asociatia.vechiul.cluj@gmail.com, www.vechiulcluj.ro,
tel. +40-745-702887

Editura ȘCOALA ARDELEANĂ
Cluj-Napoca, str. Mecanicilor nr. 48
Redacția: tel 0364-117.252; 0728.084.801
e-mail: office@scoalaardeleana.cluj.ro,
redactie@scoalaardeleana.cluj.ro
Difuzare: tel/fax 0364-117.246; 0728.084.803
e-mail: difuzare@scoalaardeleana.cluj.ro, esadifuzare@gmail.com
www.scoalaardeleana.cluj.ro

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României
ISBN 978-606-797-050-0 (general)
ISBN 978-606-797-169-9 (vol. II)

Editor: Vasile George Dâncu
Ilustrație: Victor Salcă și Colecția Bibliotecii Județene „Octavian Goga”
Cluj: „Imagini din Clujul Vechi”, parte a contribuției românești
la Biblioteca Digitală Europeană
Redactor: Victor Salcă
Corectură: Marius Nenciulescu
Tehnoredactare: Ioachim Gherman

ASOCIAȚIA „VECHIUL CLUJ” ASSOCIATION

Re-descoperim Clujul

II

Istorie, istorii, istorisiri
un ghid de

Vladimir-Alexandru Bogosavlievici

traducere de

Laura Zmicală

Re-discovering Cluj

II

History, past events, stories
a guide by

Vladimir-Alexandru Bogosavlievici

translated by

Laura Zmicală

Cluj-Napoca, 2017

Prefață de Tudor Sălăgean / 10

Piața Mihai Viteazul / 12

Palatele Podului / 24

Strada Horea / 30

Strada David Prodan / 50

Strada Crișan / 50

Piața Gării / 54

Strada Gării / 60

Strada Emil Racoviță / 62

Dealul Cetățuia / 66

Calea Moșilor / 72

Calea Mănăștur / 82

Piața Lucian Blaga / 88

Strada Clinicilor / 94

Strada Victor Babeș / 96

Strada Louis Pasteur / 96

Preface by Tudor Sălăgean / 11

Mihai Viteazul Square / 13

The Bridge Palaces / 25

Horea Street / 31

David Prodan Street / 51

Crișan Street / 53

Railway Station Square / 55

Gării (Railway Station) Street / 61

Emil Racoviță Street / 63

The Fortress Hill / 67

Moșilor Way / 73

Mănăștur Way / 83

Lucian Blaga Square / 89

Clinicilor (Clinics') Street / 95

Victor Babeș Street / 97

Louis Pasteur Street / 97

Strada Republicii / 98

Parcul Etnografic „Romulus Vuia” / 104

Parcul Central „Simion Bărnuțiu” / 108

Strada Arany János / 114

Zona sportivă a Clujului / 118

Parcul „Dr. Iuliu Hațieganu” / 126

Parcul Rozelor / 130

Postfață de Victor Salcă / 132

Republicii Street / 99

“Romulus Vuia” Ethnographic Park / 105

“Simion Bărnuțiu” Central Park / 109

Arany János Street / 115

The Sports Zone in Cluj / 119

“Dr. Iuliu Hațieganu” Park / 127

Rozelor Park / 131

Postface by Victor Salcă / 133

Referenț pentru istoria orașului Cluj. În secolul al XVII-lea, zona de azi a Pieței Mihai Viteazul era un teren viran neamenajat, la nord de fortificațiile orașului medieval. Este bine să amintim faptul că, în epoca medievală, din motive de strategie militară, realizarea construcțiilor în imediata apropiere a zidurilor de apărare ale orașului era interzisă. Potențialii atacatori s-ar fi putut apropia mai ușor de zidurile de apărare printre eventualele clădiri de lângă cetate. La fel s-a întâmplat și cu terenurile pe care sunt situate actualele piețe Avram Iancu și Ștefan cel Mare: erau terenuri virane din același motiv.

Locuitorii din afara orașului (suburbii) locuiau la o distanță apreciabilă de zidurile cetății. Primele case din spațiul de azi al pieței s-au construit pe locurile șanțurilor de apărare ale cetății de-a lungul Canalului Morii, la începutul secolului al XIX-lea. Mai târziu, în zona de nord a pieței, s-au construit case de-a lungul râului Someșul Mic, astfel că și azi avem această configurație trapezoidală a pieței Mihai Viteazul. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, piața a fost locul unui târg de vite, pe locul unde este amplasată în prezent clădirea fostului magazin Flip, lângă stația de autobuze și troleibuze. După construirea gării, în anul 1870, locul devine treptat noua piață comercială a Clujului, la începutul secolului al XIX-lea, mai ales că zona comercială din Piața Unirii de azi a fost eliberată de vechile clădiri din jurul bisericii Sf. Mihail și de tarabele comerciale existente în piață.

Până în anul 1918, piața va purta numele ilustrului scriitor și om de știință născut la Viena, **István Széchenyi** (1791-1868), fondatorul Academiei Maghiare de Științe. Bustul său, realizat de sculptorul clujean József Klósz, a fost amplasat pe locul în care, în prezent, este fântâna din fața Cinematografului „Florin Piersic”. Din anul 1923 până în prezent, piața poartă numele lui **Mihai Viteazul**, voievodul care a unit vremelnice, în anul 1600, principatele române. Excepție face perioada dintre anii 1940 și 1944 când, după Dictatul de la Viena, va purta din nou numele lui István Széchenyi.

Mihai Viteazul Square

Long ago, in the 18th century, the present area of Mihai Viteazul Square was an unarranged greenfield, in the north of the town fortifications of the Middle Ages. It is important to remind that, in the Middle Ages, erecting constructions in the surroundings of the town defensive walls was absolutely forbidden due to military strategy reasons. The potential attackers could have come closer to the buildings which may have been near the fortress. It was the same situation with the locations of the present Avram Iancu and Ștefan cel Mare Squares: they were greenfields for much the same reason.

The inhabitants of the suburbs used to live at a great distance from the town walls. The first houses in the precinct of the modern-day square were built where the defensive ditches of the fortress had been, along the Mill Canal, at the beginning of the 19th century. Later, in the north of the square, houses along the Someșul Mic River were erected, so that Mihai Viteazul Square has its trapezoidal shape today. In the second part of the 19th century, the square housed a cattle fair, in the very place where today stands the building of the former shop called Flip, near the bus and trolleybus stop. After the railway station had been constructed in 1870, the place became the new market of Cluj, at the beginning of the 19th century, especially because the commercial area of what is today Unirii Square had been emptied of the old shops existent round St. Mihail Church.

Up to 1918, the square was called **Széchenyi** after the name of the renowned writer and scientist who had been born in Vienna, **István Széchenyi** (1791-1868), also the founder of the Hungarian Academy of Sciences. The bust of this important personality had been made by József Klósz, a sculptor from Cluj and it was placed in the location where today is the fountain, in front of Florin Piersic Cinema. Since 1923, the square has been called **Mihai Viteazul Square**, after the name of the leader (voivode) who temporarily unified the Romanian provinces, in 1600. Between 1940 and 1944, after the Vienna Awards, the square was called again István Széchenyi.

Parcelele din apropierea pieței s-au vândut repede, datorită poziției geo-strategice și economice, astfel că au început să se construiască case. În partea de est s-au realizat construcții doar cu parter, pe parcele neregulate, care, în perioada interbelică, erau locuite de populația evreiască a orașului. În părțile de nord și de sud ale pieței, au alternat clădiri cu un etaj sau două cu case familiale, doar cu parter. După anul 1950, au început lucrări de sistematizare în cadrul cărora s-au demolat casele fără etaj sau cele dărăpănate și s-au clădit blocuri cu mai multe etaje.

În concepția conducerii interbelice a Clujului, în Piața Mihai Viteazul urma să se construiască noul palat administrativ al Primăriei.

În anul 1931 s-a inaugurat podul de beton Decebal, de la capătul străzii omonime. Astăzi, acest pod se numește Traian, după cealaltă stradă din același capăt al podului. Lângă pod, tot în anul 1931, a început construcția unei stații de transformare și distribuție a energiei electrice. Pe acest loc fusese anterior un depozit de lemne al Primăriei.

Această zonă, în perioada interbelică, era locuită preponderent de evrei. Acest fapt este dovedit de prezența unor instituții dedicate comunității, dintre care amintim: Spitalul Evreiesc (azi Clinica Medicală III) cu ieșiri pe Strada Croitorilor nr. 19-21 și nr. 23 și Strada Iașilor nr. 16; fostul Liceu Evreiesc „Tarbut”, care în limba ebraică înseamnă cultură, pe strada Iașilor nr. 14; între anii 1940 și 1944: fosta sinagogă de pe Strada Croitorilor nr. 13, în prezent Institutul de Iudaistică și Istorie Evreiască „Dr. Moshe Carmilly” și Biblioteca de Iudaistică și Studiu al Holocaustului; casa de rugăciuni de pe Strada David Francisc nr. 16; Centrul Comunității Evreiești de pe Strada Tipografiei nr. 25 și fosta baie rituală mikveh de pe Strada Andrei Șaguna nr. 28-30, astăzi Aquina Spa.

Este bine să ne amintim și de două cafenele din perioada comunistă: Aroma, situată la nr. 2, și Mocca, având mai degrabă un statut de cofetărie, și care se afla la parterul blocului cinema, unde în prezent este o agenție a Piraeus Bank. De asemenea merită să menționăm magazinul

The patches of ground in the neighbourhood of the square had been quickly sold, thanks to their geostrategic and economic position, and very soon houses were built there. In the eastern part, there were ground floor constructions standing on irregular surfaces, inhabited by the Jewish population of the town in the interwar period. In the northern and southern parts of the square, there were one-storey and two-storey buildings, and houses having only ground floor. After 1950, the program of urban planning had started, thus the houses having only ground floor were demolished, the same as the derelict houses and they were replaced with blocks having more storeys.

In the conception of the leaders of Cluj in the interwar years, a new administrative palace of the City Hall was to be erected in Mihai Viteazul Square.

In 1931 the concrete bridge called Decebal was opened at the end of the street having the same name as the bridge. Today, the bridge is called Trajan, from the name of the other street situated at the other end of the bridge. In the same year, 1931, the construction of a substation of electrical transformation and distribution started. In the same place there had been a woods warehouse belonging to the City Hall, some time before.

In the interwar years, this area was inhabited mostly by Jews. This fact is proved by the presence of the institutions dedicated to their community, among which we list here: the Jewish Hospital (today Medical Clinic no. 3) with exits at 19-21 and 23 Croitorilor (Taylors') Street and at 16 Iașilor Street; Trabut, the former Jewish High School, "Tarbut" meaning culture in Hebrew, located at 14 Croitorilor Street between 1940 and 1944; the ex-synagogue at 13 Croitorilor (Taylors') Street, currently Dr. Moshe Carmilly Institute of Judaism and Jewish History and the Library of Judaism and the Study of Holocaust; the house of prayer located at 16 David Francisc Street; the Centre of the Jewish Community at 25 Tipografiei (Print House) Street and the former ritual bath, mikveh situated at 28-30 Andrei Șaguna Street, today Aquina Spa.

It is good to remember two cafés from the Communist period: Aroma Café, situated at No. 2 and Mocca Café, the

Fierul, situat la nr. 33, care rezistă din perioada comunistă. La acest magazin se pot „găsi de toate”, de la cuie până la obiecte de uz casnic. În prezent (anul 2017), funcționează două magazine cu același profil. Asociații s-au despărțit și au ridicat un perete în mijlocul spațiului comercial existent inițial.

Casa de la numărul 6

Casa de la numărul 6 este construită la începutul secolului al XX-lea în stil secesion. Aceasta are pe frontispiciu stema tradițională a Clujului, zidul de cetate cu trei turnuri. În locul acestei clădiri, în Evul Mediu a fost o stradă, la capătul căreia a fost construit un pod vopsit în roșu, cunoscut sub numele de Podul Mare. În continuarea acesteia era Strada Podului Mare, redenumită Strada Teleki, astăzi Strada Albert Einstein.

Doar al sfârșitul secolului al XIX-lea, între anii 1888 și 1889 s-a construit podul de fier de peste Someșul Mic, proiectat de inginerul János Tompa, care a fost distrus în anul 1944 de către armatele germană și maghiară, aflate în retragere. După-al Doilea Război Mondial, s-a construit podul din beton din prezent, care face legătura între Piața Mihai Viteazul și Strada Horea. Podul făcea legătura cu centrul Clujului, cu Piața Unirii de azi, pe ruta Gară-Centru. Între anii 1893 și 1902 era o linie de tramvai, deservită de o locomotivă cu aburi. Existau și două ramificații ale liniei de tramvai: una spre Mănăstur, spre fabrica de bere, și una spre biserica Sf. Petru, pe Bulevardul 21 Decembrie 1989 de azi.

Hala agroalimentară Piața Mihai Viteazul

Pe locul actualei hale agroalimentare s-a aflat o sală de scrimă, construită în anul 1830. După anul 1867, aceasta a găzduit la etajul I Muzeul Revoluției de la 1848, iar din anul 1922 a găzduit Muzeul Etnografic. Acesta din urmă s-a mutat în anul 1936, an în care clădirea a fost demolată și în locul său au fost ridicate 20 de prăvălii, rămânând mult spațiu viran.

Inițial, piața comercială se afla în părțile de vest și de centru ale actualei Piețe Mihai Viteazul. După anul 1960,

latter having been more a confectioner's, located on the ground floor of block with a cinema, where today is an office of Piraeus Bank. Moreover, it is worth mentioning Fierul (Iron) shop, located at No. 33 which has been running since the Communist period. You can find absolutely anything at this shop, from nails to household appliances. Now (year 2017) two shops of the same type run. The associates separated and raised a wall in the middle of the initial existent shop.

House at number 6

The house at no. 6 was built in Secession style at the beginning of the 20th century. The traditional coat of arms of Cluj, the fortress wall with three towers is on its façade. In the Middle Ages, there was a street where the building is today and at the end of the street a bridge painted in red was constructed that was known as the Big Bridge. Close to it, it was the Big Bridge Street, renamed Teleki Street, today Albert Einstein Street.

Only at the end of the 19th century, between 1888 and 1889 the iron bridge over the Someșul Mic River was built, after the project of engineer János Tompa. The bridge was destroyed in 1944 by the retreating German and Hungarian armies. After the Second World War, the present concrete bridge connecting Mihai Viteazul Square and Horea Street was constructed. The bridge was a connection with the city centre, today Unirii Square, on the route from the Railway Station to the City Centre. Between 1893 and 1902, there was a tramway having a tram engine (a steam locomotive). There were

Casa de la numărul 6
House at number 6